

TEISE RINGI TEGEVUSTEKOBAR MIDRIMAAL TARGA TARBIMISE TEEMA-AASTAL Täiendav toetav täpsustav lisamaterjal

- Kõik algas 1. sept 2016 Kasti-Kati ilmumisega:

Mis kast see keset väljakut vedeleb? Kas meile on ostetud uus suur mänguasi?

Oi, see kast liigub! Keegi räägib??! Kes see on?

Tegelikult saab selle tühja kastiga igasuguseid
vahvaid mängu mängida!

Isetehtud mängud on palju toredamad!

Poest ei pea kõike ostma!

Vanadest asjadest saab teha midagi põnevat!

See on ju taaskasutus ehk vanast uus ehk teise ringi
kasutus!

Hakkame koos tegema! JAAA!

- **Kõikides rühmades toimub prügi sorteerimine.**

Eraldi korjatakse papp ja paber. Sellest üks osa läheb ise paberi tegemiseks, laste vabategevuse ajaks meisterdamiseks.

Õppetegevusest ülejäänud paberit ja plastiliini saavad lapsed vabategevuses meisterdamises kasutada.

Rühmades ja kabinettides toimub prügi sorteerimine.

- **Looduslikud jäätmed viivad lapsed õppetegevuse käigus lasteaia õuealal olevasse kompostrisse.**

Kasti-Kati tutvustab lastele kompostrit 2017. a kevadel. Sellest ajast on komposter õuealal aktiivses kasutuses.

- **Lapsed valmistavad rühmades endile ise mänguvahendeid**

- Midritriinude rühma lapsed arutavad, kuidas mängu edasi teha. Kui lauamäng saab valmis, asutakse mängima! Mängu valmistamise aluseks võeti vana kunstitöö. Kunstitöodes teeme üldse palju komplekstöid, see tähendab kasutame ühes töös erinevad tehnikad, nii saame ühele paberile mitmel korral teha. Ära kasutame ka vabategevustes maalitu tausta-ja meisterdustöödeks. Laste loovust ergutab erinevate jääkmaterjalide kasutamine (WC-rullid, papitorud, korgid, karbid, plasttopsikud, vanad ajakirjad ja ajalehed). Lapsevanemad toovad paberi, kanga jm tootmisjääke lasteaeda meisterdamiseks. Selle võrra on tunduvalt vähenenud eelarves uute meisterdamismaterjalide ost.

Midritriinude rühma lapsed meisterdasid endile ise lapsevanemate poolt toodud kaupade reklaamalusele pangautomaadi, mänguraha ja pangakaardid. Ühiselt arutleti tarbimise teemadel, asjade ostmisest, taaskasutusest, raha kogumisest ja kulutamisest ning mängiti panga ja poemänge

Ostame lasteada vähem kalleid ühefunktsioonilisi mänguasju, mis piiravad laste loovuse arengut.

Lapsevanemate ja lasteaia töötajate kogutud vanadest purgikaantest ja pudelikorkidest meisterdavad lapsed avastustoas rütmipille muusikategevusteks.

Lapsed ise koos peredega osalevad ka näiteks teeküünla aluste kogumise kampaanias.

- **Laste kohtumine pangatöötajaga teemal „10 nõuannet rahaga ringikäimiseks“ 31.03.2017**

Arutleti raha kulutamise ja kogumise teemadel.
Lapsed tutvusid ka panga funktsioonidega.

- **Matkamäng „Puhas keskkond“ Luunja alevi liikumisõpetaja Pille Viljaku juhtimisel.**

Midrilindude rühma lapsed on jõudnud järjekordsesse tegevuspunkti.

Lasteaias on olemas prügi sorteerimise õppimiseks erinevad õppevahendid: pildimängud, lisaks päris olmepakendite näidised koos nende sorteerimise kastidega.

- **Midrimaa avastustoa tegevused**

Lasteaia avastustuba on tegutsenud alates aastast 2012. See loodi tühja tarbetult seisvasse koridorinurka, et otstarbekamalt lasteaia ruume kasutada ning lastele uusi tegevusvõimalusi pakkuda väljaspool rühma keskkonda (vt lasteaia koduleht <http://midrimaa.luunja.ee/>)

Avastustoa valmistavad rühmade õpetajad ette erinevaid avastamis- ja katsetamistegevusi ning mängu iga 3 nädala tagant. Tegevused kohandatakse erinevatele vanustele ja rühmade lapsed käivad avastustoa ajakava alusel väikeste gruppidega. Õpetaja püstib tegevuse eesmärgid ja sõnastab tegevuse kirjelduse, valmistab ette vahendid ja tutvustab oma tegevust teistele õpetajatele. Loodud materjalid on koondatud avastustoa tegevuste mappi.

2016-2017 aasta jooksul toimus targa tarbimise aasta raames 11 avastustoa tegevust teemadel: vanade mängude taaskasutus, paber, papp, kartong, tekstiil, puit, CD-plaadid, plastik, korgid, metall, kile, vedelikud.

Näidised tegevusest avastustoa

AVASTUSTUBA „KILE“

Aeg: 25. 04 – 12.05 2017

Teostajad: Lia Raat (õppejuht) ja Hellika Sibul (õpetaja)

Eesmärgid:

- Laps mõistab, kuidas kilekott prügi hulgas keskkonna puhtusele mõjub;
- Laps on teadlik, miks kilekoti asemel on keskkonnasõbralikum kasutada korduvkasutatavaid kotte (näiteks riidest);
- Laps tutvub erinevate kilede omadustega;
- Laps võrdleb, rühmitab (värvuse järgi), järjestab (suuruse järgi) ja loendab kilekotte;
- Laps saab teada, kus kilet igapäevaelus kasutatakse;
- Laps katsetab erinevaid kilekoti sulgemise viise;
- Laps kirjutab kilele ja lõikab kilet;

Eelinfo õpetajale: Palun loe läbi lisamaterjal „Kogu tõde kilekottidest“ ja „Kilekotid poes“.

TEGEVUSED:

1. **Vestlus** lastega lisamaterjali põhjal.

Arutluse käigus peaks selguma, miks poodidest on kadunud õhukesed kilekotid, miks oleks keskkonnasõbralikum kilekotte mitte kasutada ja kuidas need keskkonnas prügi hulgas lagunevad ning keskkonnale mõjuvad.

2. **Mõiste „biolagunev kilekott“** (vaata ja katsu) – milleks ja mis see on? Mõnedes toidukauplustes puuviljariiulite kõrval on nad puuviljade pakendamiseks leitavad. Arutlus: 6 senti tükk – miks nende eest peab maksma, aga tavalised õhukesed kotid on tasuta?

3. **Uurimine, vaatamine ja katsumine, proovimine:**

Kus kilet kasutatakse?

- Kilekeep vihma kaitseks või kittel kaitseriietuseks puhtuse tagamisel;
- Kilemüts;
- Kilekindad ja kilesussid puhtuse hoidmiseks;

Olen ise hernetont või kiletädi või kilemehike või pane selga vihmakile, jalga kilesussid, pähe kilemüts, kätte kilekindad. Fantaseeri: Kes sa oled? Mida ütleksid inimestele, kes liiga palju kilekotte kasutavad?

- Pakkekile pakendamiseks;
- Mullikile esemete purunemise vältimiseks pakendamisel;
- Jääkuubikute kott jääkuubikute tegemiseks külmkambris;
- Kūpsetuskott liha kūpsetamiseks;

- Kasvuhoonekile taimedele soojuste hoidmiseks;
- Riide kotid riide puhtuse säilitamiseks, putukate eest hoidmiseks;
- Vaakumkotid, et suuremahulisi asju väiksemana säilitada;
- Prügikotid prügi kogumiseks;
- Kilekotid kaupade pakkimiseks ja kandmiseks;
- Kiletaskud paberite kinnitamiseks kausta;
- Kiletaskud ülesannete lahendamiseks mitu korda – koht, kus kile aitab kaasa säästlikule tarbimisele (kile abil saab töölehte kasutada mitu korda);

4. Katse erinevate kilede ja nende omadustega

Laps saab valida erinevate kilede vahel, millega ta tahab katsetada (9 erinevat). Lisaks võtta katsetamiseks omaduste võrdlemiseks kätekuivatamise paber ja kileriie ning tavaline riie.

Uurige:

läbipaistvust - proovi, kas näed läbi kile vaadates midagi laualt võtta;

vettpidavust - tilguta pipeti, süstla või lusikaga tilk sooja vett materjalile, vaata kas vesi tõmbub sisse (materjal imab vett) või tilk jääb pinnale (materjal hülgab vett). Arutlege, kus sellist omadust vaja oleks: vettimav või vetthüljav?

Karedust – sile, kare, libe, krobeline (kompimine);

Paksust – paks, õhuke;

Häält - kuula, mis häält kile teeb (erinevad kiled teevad erinevat häält);

Eraldi võib uurida toidukile omadusi (läbipaistvus, kleepuvus, venimine jne)

5. Kilekottide rühmitamine

Laps võrdleb, rühmitab (värvuse järgi), järjestab (suuruse järgi) ja loendab kilekotte. Võimalus on kilekotihulkadele peale asetada numbrid, mitu on. Vanemad lapsed saavad hulki võrrelda (mitu on rohkem/vähem, mitu peaks juurde panema, et saab samapalju).

Kilekottidelt saab leida tuttavaid tähti või lugeda sõnu.

6. Kiletaskute ülesanded.

Vali oma rühma laste arengutasemele sobiv tööleht. Laps asetab selle ise kiletaskusse ja täidab ülesande kilele. Pärast õpetaja ülevaatamist ja arutelu, kustutab laps kilelt korralikult oma töö. Jälgige, et laps ei joonistaks riidest ääre vastu!

7. Kilekottide erinevad kinnitusviisid. Katseta!

- Luku tõmbamine;
- Sulguri tõmbamine minigrip-kotil;

- Trukkide vajutamine;
- Kotisangade sidumine;

8. Katse: Mullikile mullide vajutamine. Mull läheb katki, õhk tuleb välja.

9. Jääkuubikute valmistamine: vala kotti vett, vaata, kuidas vesi valgub koti põhja ja täidab järjest kõik taskud. Pane kott külmkambrisse seisma. Jääd võid rühmas kasutada omal valikul.

10. Kilekottidest hernehirmutise (hernetont) tegemine (iga rühm teeb ühe tondi, jagage gruppide vahel tegevusi).

Arutlemine: Milleks on vaja hernehirmutist? Miks tal on selline nimi? Kile krõbiseb (kuula) ja peletab linde peenramaalt. (Volbripäeval liiguvad ka nõiad – kilenõiad!)

Rühmades vanade kilekottide kogumine, et täita hernehirmutise pea. Valige kilekott, millest teha pea ning täita see vanade kilekottide vmt. Õpetaja abiga siduda pea ja kinnitada see hernetondi luustikule (puust rist).

Kilekoti alläärde lõigata kilest sisselõiked (ribad), millest tuleb hernetondi seelik. Kinnitada see õpetaja abiga. Kasutada võiks ka kilest kleeplinti. Hernetont jääb kilekoti näitusele valvama.

Kasti-Kati ja õpetaja
Hellikaga rühmaõpetajatele
avastustoa „Kile“ tegevust
tutvustamas

Lapsed avastustoa tegutsemas.

- **Kilekotinäitus ja kilekotivaba nädal koostöös perelega.**

Kõrval info „Kogu tõde kilekottidest“ ja „Kilekotid poes“, mis kutsub kilekotte mitte tarbima ja asendada need riidest kottidega.

kilekott kilekott kilekott kilekott

NÄITUS „KILEKOTT JUTUSTAB“

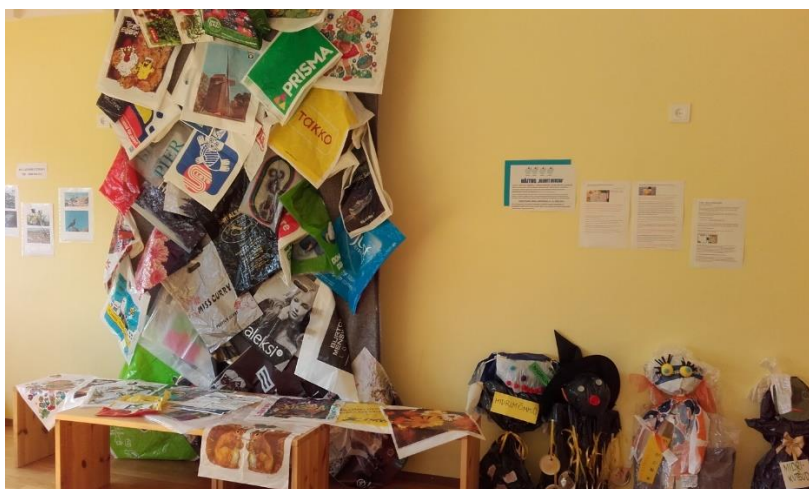
ALATES 3. MAIST 2017 MIDRIMAA 1. KORRUSE KORIDORIS. OOTAME NÄITUSELE ERILISI VÕI PÕNEVA VÄLIMUSEGA, MEELDEJÄÄNUD SÜNDMUSE VÕI MÄLESTUSEGA KILEKOTTE. TAVALISEST VANAST KILEKOTIST SAAKS AGA KOOS LAPSEGA MIDAGI HUVITAVAT MEISTERDADA! TOO SEE KA NÄITUSELE! (asjad anna rühmaõpetaja kätte)

KILEKOTT LAGUNEB LOODUSES 700-1000 AASTAT! EESTLANE KASUTAB AASTAS 40 SUURT JA 165 ÕHUKEST KILEKOTTI. EL DIREKTIIV NÄEB ETTE 2019. A LÕPUKS VÄHENDADA ÕHUKESTE KILEKOTTIDE KASUTAMIST 90 KILEKOTINI JA 2025.A LÕPUKS 40-NI. TARBIME TARGALT, SÄÄSTAME MEID ÜMBRITSEVAT LOODUSKEKKONDA!

KILEKOTIVABA NÄDAL MIDRIMAAL. 8.- 12. MAIL 2017.

JÄTA SEL NÄDALAL UUS KILEKOTT OSTMATA JA KASUTA ASJADE HOIDMISEKS JA KANDMISEKS RIIDEST KOTTE! VANU KOTTE VÕID TUUA AVASTUSTOA TEGEVUSEKS KILEST „HERNETONDI“ MEISTERDAMISEKS.

Tark tarbimine Luunja Lasteaias Midrimaa

Laste poolt meisterdatud hernetondid.

Midrilindude rühmal valmis ka teemakohane reklaam – video, kus lapsed kutsuvad üles kasutama riidest kotte. (vt targa tarbimise film 2017). Kilekotivabal nädalal jälgisime pere hajumusi ja suunasime neid kilekotte vähem tarbima.

AVASTUSTUBA „PAPP JA KARTONG“

Aeg: 06.03 – 26.03. 2017

Teostajad: Tiina Pern (õpetaja) ja Merje Konstantinova (õpetaja assistent)

Tänapäeval toodetakse paberit peamiselt tselluloosist, mida saadakse kuuse, männi (pikk kiud, tugev paber) või kasepuidust (lühike kiud, läbipaistmatu paber) 2 tehnoloogia abil:

Mehhaanilisest massist (puidumassist)

- Palgid kooritakse, tükeldatakse lühemateks juppideks ning purustatakse puitlaastudeks, jahvatatakse veega mehhaaniliselt ühtlaseks massiks.
- Kasutatakse peamiselt kuuske
- Tarvitatakse 70% puu kasutuskõlblikust osast

Keemilisest massist

- Tselluloosimass saadakse puidu (männi või kase) või vanapaberi keemilise lahustamise abil keemiliseks massiks
- Kasutatakse ca 50% puu kasutuskõlblikust osast
- On metsaressurssi raiskav kuid energiat säästev
- Kasutatakse männi ja kasepuitu

Suur tselluloosi - paberivabrik tarvitab päevas:

- 1 meeter laia x 1 meeter kõrge ja 10 kilomeetrit pika puuriida võrra puitu

1. Uurime erinevaid puuklotse: kask, mänd, kuusk – mille poolest erinevad/pikk puukiud, erinev koorevärv, erinev raskus kuigi puuklotsid on enam-vähem ühesuurused.

Paberit on tehtud ka riidest. Kaltsupaber (pütipaber, ingl. ragpaper, saksa keele Lumpenpapier) - parim saadaolev paber, kasutatakse vesimärkidega paberi puhul siiani. Mõnikord öeldakse raha kohta PAPP.

2. Uurime raha ja seal leiduvaid vesimärke.

Pappide erinevus seisneb nende paksuses ja pinnatöötluses. Pappi valmistatakse mitmesugustest kuidmaterjalidest: puit, kaltsud, vanapaber, õlg, roog, turvas. Valmistamise tehnoloogia sõltub tooraine liigist ja papi kasutamise otstarbest.

3. Pappi kasutatakse pakkimiseks. Mäng „ÜLLATUS” suure pappkastiga. Kast on kaunistatud ja sealt väljub keegi, keda ootasime/ei oodanud!

4. Pappi kasutatakse pakkimiseks. Mäng ”Kastimatrijoška”. Mitu kasti mahub ühte kasti?

5. Valmistame ise pappi:

- Paberid rebitakse väikesteks (umbes paari sentimeetri või pöidla otsa suurusteks) tükkideks ja pannakse sooja vette vähemalt 15...20 minutiks ligunema. Paberitükid peaksid olema veega täiesti kaetud. Paksemad paberid võib panna vette juba eelmisel päeval.
- Ligunenud paberitükid purustatakse saumikseriga pudrutaoliseks massiks. Kui mass muutub purustamise käigus paksuks (see paisub nagu puder keetmisel), tuleb kindlasti vett lisada, siis on lihtsam purustada.
- Paberiga raam keeratakse ettevaatlikult riidetükile või ajalehele nii et pabermass jääb allapoole ning tupsutatakse švammiga võimalikult kuivaks.
- Paberimassile võib lisada ka looduslikke materjale – meil õlelilledel õielehed – nii saame veelgi põnevama paberi.

Õhemat siledat pappi nimetakse kartongiks ja seda kasutatakse tööde raamimisel, alusena meisterduste tegemisel.

6. Kartongi ja papirullide abil meisterdame majakese. Kui kõrge maja võib nii saada? Vaja läheb käteosavust, silmamõõtu.

Tualettpaberi rullid on enamasti tehtud vanapaberist. Taaskasutame neid taas!

7. Papirullidest mänguasjade valik. Tehkem järgi või leidkem uusi ideid aadressilt:

[Printerist toilet paper crafts roll for kids](#)

VANAPABER TAASKASUTUSSE!

- Eestis tekib erinevatel hinnangutel 40 000 kuni 70 000 tonni vanapaberit, kartongi ja pappi aastas. Kokku kogutakse sellest praegu ainult 25 000 tonni. Ülejäänu rändab prügimäele.
- Vanapaberi taaskasutuse protsent on Eestis mitmeid kordi madalam kui Lääne- ja Põhja-Euroopas.
- Suurem osa Eestis kogutavast vanapaberist läheb ekspordiks.
- Räpina Paberivabrik kasutas oma tootmises 5000 tonni vanapaberit aastas.

- Ühe tonni paberi tootmine vanapaberist säästab 17 puud, seega Räpina Paberivabrik aitab meie metsades säästa ligikaudu 51 000 puud (umbes 255 ha metsa) aastas.

Lapsed tegutsevad papi avastustoas.

Isevalmistatud paberist saab taas meisterdada

- **Kangajääkide tark kasutamine**

Lapsed riide avastustoas kangajääkide omadusi uurimas. Kanga märgumise katse.

- Kangajääkidest rahvuslike kleitide õmblemine

2016-2017 õmblesid meie endi töötajad (direktor Uuve Jakimainen ja liikumisõpetaja Pille Viljak) laost leitud vanadest rahvarõiva kanga jääkidest ning puuvillase kanga äärtest lasteaia sõimerühmadele toredad rahvuslikud kleidid.

Sel õppeaastal õmbles lapsevanem 4-5a lastele rahvariided. Poiste püksid kaunistas õppejuht Lia Raat riide- ning lõngajääkidest isemeisterdatud lõbusate helisevate tuttidega.

Lasteaia erinevatel pidudel (vabariigi aastapäev, lasteaia sünnipäev, lõpupeod, folklooripeod jne) kannavad lapsed rahvariideid.

- **Kätepesu rühmades**

Jälgime kätepesul vee kasutust. Kui laps alles käsi seebitab, ei pea vesi voolama tühjalt kraanikaussi. Suured asjad algavad väikestest, säästlikkuse põhimõtet ning elustiili tuleb tilkhaaval lastesse süstida. Õpetame lastele, et ka joomisel ei pea veetopsi täitma ääreni, siis paar lonksu jooma ja ülejäägi lihtsalt ära valama.